

РОЗДІЛ 2. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА ІДЕОЛОГІЯ

Варинський Владислав
Олексійович

Топоніми: соціокультурні та політичні пріоритети

УДК 304.4+81'373.21
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-4.10>

Варинський Владислав Олексійович
кандидат політичних наук,
доцент кафедри соціально-економічних
дисциплін
Одеського державного університету
внутрішніх справ
Сабанський провулок, 4, Одеса, Україна

У статті досліджуються процеси визначення концептуальних пріоритетів у номінативних процесах топоніміки в форматі цілісного політичного та культурного усвідомлення. Топоніміка представлена як складне системне утворення, яке містить ціннісно-значиму інформацію. Проаналізовано питання ідеологічного та культурного навантаження топонімів, акцентовано увагу на їх перейменуваннях.

У роботі перейменування розглядаються як ефективний спосіб демонстрації політичних трансформацій суспільства. Чільне місце у статті відведено лінгвокультурному аналізу назви Україна, здійсненому методом інтерпретації власних найменувань через українську мову. Показано когнітивне зміщення акцентів щодо інтерпретації назви Україна в російськомовному дискурсі.

Визначено, що стереотипи, традиції, ментальність віддзеркалюються у найменуваннях, які свідчать про аксіологічні орієнтації суспільства. Цей факт передбачає багатовекторний потенціал характеристик ономастичного простору від географічного, етнографічного, історичного, лінгвістичного до соціокультурного та політичного, що скеровує на комплексне міждисциплінарне дослідження, врахування досягнень різних напрямів.

Аналіз позицій інтегральності відкриває нові можливості для когнітивних розвідок національної картини світу, репрезентованої у топонімічній системі. Актуальні завдання такої розвідки окреслюються у форматі дослідження топонімічного матеріалу в ментальній парадигмі, що показує, які смислові навантаження топонімів є цінними для соціуму, а які – для населення окремих регіонів чи міст.

Обґрунтовано, що кожна суспільна трансформація спонукала до конструювання принципово іншого топонімічного простору, владні структури наголошували на обов'язковості процесів перейменування. Але процеси номінації були невпорядковані, в багатьох випадках не враховувалася культурна чи історична зумовленість назв, а топонімічні комісії у виборі назв час від часу орієнтувалися то на соціокультурні виміри, то на політичні.

Аналіз показує, що такий вибір був безсистемний, без врахування духовних потреб суспільства. Натепер проблема критеріїв і пріоритетів номінації в топоніміці залишається відкритою. Автор зазначає на відкритості проблеми критеріїв і пріоритетів коректної адекватної номінації в топоніміці та запрошує до її обговорення.

Ключові слова: топоніми, політичний дискурс, ідеологічні символи, лінгвокультурний аналіз, назва Україна, концептуальні пріоритети, перейменування.

Вступ. Пріоритетним знаком для самоусвідомлення та усвідомлення світу є ім'я або назва. Немає людини без імені; вулиці, міста, країни – без назви. В імені / назві крім ідентифікаційної ознаки маніфестується також концептуальна інформація про світ та цінності суспільства, бо «ім'я завжди містить у собі певне роз'яснення» [12, с. 164]. Саме тому імена / назви вважаються активним елементом, який визначає систему знань про світ і беруть участь у формуванні світогляду людини [1, с. 6].

Стереотипи, традиції, ментальність віддзеркалюються у найменуваннях, які свідчать про аксіологічні орієнтації суспільства. Цей факт передбачає багатовекторний потенціал характеристик ономастичного простору від географічного, етнографічного, історичного, лінгвістичного до соціокультурного та політичного, що скеровує на комплексне міждисциплінарне дослідження, врахування досягнень різних напрямів.

Мета та завдання. Метою статті є визначення концептуальних пріоритетів у номінативних процесах

топоніміки в форматі цілісного політичного та культурного усвідомлення. Відповідно до мети наукові завдання фокусуються навколо таких питань:

- проаналізувати питання ідеологічного та культурного навантаження топонімів, акцентуючи увагу на перейменуваннях;
- показати перейменування як ефективний спосіб демонстрації політичних трансформацій суспільства;
- провести лінгвокультурний аналіз назви «Україна» з визначенням когнітивного зміщення акцентів щодо інтерпретації цієї назви в російськомовному дискурсі.

Методи дослідження. В основу методології дослідження обраної проблематики покладено з урахуванням зазначеної її міждисциплінарності як лінгвістичні, так і загальнонаукові методи, а саме методи об'єктивності та цілісності, а також історичного, порівняльного та соціокультурного підходів, що дозволило забезпечити обґрунтованість і достовірність наукових результатів.

Результати. Аналіз позицій інтегральності відкриває нові можливості для когнітивних розвідок національної картини світу, репрезентованої у топонімічній системі. Актуальні завдання такої розвідки окреслюються у форматі «дослідження топонімічного матеріалу в ментальній парадигмі», що «передбачає розгляд низки питань, пов'язаних із сучасним функціонуванням найменувань і їх роллю в спілкуванні людей, зі сприйняттям імені», а саме з тим, «який зміст реально сприймається членами цього колективу» [1, с. 7], які смислові навантаження топонімів є цінними для соціуму загалом, а які – для населення окремих регіонів чи міст.

На актуальність зазначених питань для сучасного суспільства вказують М. Азарьяху (M. Azaryahu), Д. Алдерман (D. Alderman), Б. Гелленд (B. Helleland), М. Голев, Л. Дмитрієва, О. Карпенко, Р. Роуз-Редвуд (R. Rose-Redwood), А. Сапаров (A. Saparov), Н. Сейдл (N. Seidl) та інші.

Незважаючи на те, що у світовому науковому співтоваристві «фахівці різних галузей займаються дослідженням топонімів, зв'язок між топонімами та простором, який вони описують, все ще залишається відносно не дослідженим»¹ [18, с. 33]. Загальний напрям вітчизняних досліджень топоніміки також не можна охарактеризувати як вичерпний.

Серед багатьох не висвітлених питань на окрему увагу заслуговує проблема визначення репрезентаційної ролі топонімів та енергетики пам'яті у форматі індивідуальної / колективної свідомості, механізмів формування, динаміки та доцільності. Така розвідка послуговується загальнонауковими методами дослідження, аналізом функціонального навантаження найменувань у суспільно-політичному дискурсі, їх соціокультурним і лінгвокультурним аналізом.

Активізацію наукових досліджень щодо топонімічного простору спостерігаємо в періоди докорінних суспільно-політичних трансформацій і філософської рефлексії. Сучасна наукова парадигма пов'язує таку активність із політичним дискурсом, в якому топоніми виконують функцію «ідеологічно навантажених знаків» [7, с. 53], внаслідок чого «топонім і його похідні набувають символічного значення, актуального для розуміння суті політичних подій і процесів» [3, с. 91] та ідентифікації політичних режимів.

На думку Д. Алдермана і Р. Роуз-Редвуда, «іменування місць є символічним каналом, за допомогою якого будуються та легітимізуються різні масштаби політичної ідентичності» [16, с. 4]. Такі іменування обмежуються часовими періодами.

Політичний простір є надзвичайно рухливим, він постійно знаходиться у процесі трансформаційних змін. Зміни геополітичної ситуації та полі-

тичних пріоритетів ініціюють концептуальне оновлення цінностей, що передбачає реформування топонімічної системи через традиційну практику перейменувань. М. Азарьяху вважає такі перейменування ефективним ритуалом революцій: «Як ритуал революції, перейменування минулого є також ефективною демонстрацією переформування політичних владних структур» [14, с. 479].

Досвід України показує, що перейменування стимулюють усунення «заполітизованого свавілля в топонімічній країні» [8, с. 50]. Усуваючи символи будь-якого політичного устрою, варто розглядати сутність «виявлення когнітивних механізмів створення географічних назв, вивчення топоніму як певної структури знання» [6, с. 150]. Це дозволить «виявити і описати ментальні уявлення про простір загалом, про окремі географічні об'єкти і особливості їх сприйняття тим чи іншим етносом, а також відтворити ментальний образ людини, яка проживає на певній території» [6, с. 151].

Як вбачають дослідники, «топонім – це невід'ємна локальна одиниця суспільства, у зв'язку з чим він вбирає важливу інформацію суспільно-політичного, економічного, соціально-культурного характеру» [10, с. 47], тому «її обсяг буде змінюватися відповідно до перетворень у суспільстві» [10, с. 47], що зримо демонструється на всіх рівнях топонімічної системи.

Ієрархічний простір топонімічної системи умовно поділяють на декілька взаємозумовлених рівнів: міський, регіональний і національний. Міський простір міста чи селища офіційно репрезентують назви вулиць, провулків, проспектів, площ, мостів, парків. Кожна з них несе досить насичену інформацію, але не завжди достатню через перейменування. Історично склалося так, що владні структури, використовуючи перейменування, замінювали назви, які втілювали соціокультурний смисл, на політичні маркери. Це призвело до «символічного закріплення в топонімах якихось «меседжів», виражених словами «означення», «увічнення», «відображення особливостей проживання населення» [2, с. 50], що дорівнюється сучасними дослідниками урбаністичної номінації «до засобів PR у дискурсі влади» [2, с. 50]. Звичайно, у довгостроковій перспективі в індивідуальній свідомості громадян символічна суть таких політичних найменувань втрачала свою енергетику.

Кожна суспільна трансформація спонукала до конструювання принципово іншого топонімічного простору, владні структури наголошували на обов'язковості процесів перейменування. Самі процеси номінацій були невпорядковані, в багатьох випадках не враховувалася культурна чи історична зумовленість назв, а топонімічні комісії у виборі назв час від часу орієнтувалися то на соціокультурні виміри, то на політичні. Аналіз показує,

¹ Тут і далі переклад наш – В.В.

що такий вибір був безсистемним, без урахування духовних потреб суспільства. Натепер проблема критеріїв і пріоритетів номінації в топоніміці залишається відкритою.

До цього часу не вироблено ані чітких стратегій на перспективу, ані загальноприйнятих підходів до найменування чи перейменування. Досить часто це просто репрезентація нового політичного режиму. Так, одесити знають, що при заснуванні їхнього міста багато вулиць отримали назви за національністю тих, хто там спочатку мешкав: на Грецькій жили греки, на Єврейській – євреї, на Болгарській – болгари, на Великій Арнаутській та Малій Арнаутській – албанці (до того ж поділ на Велику та Малу залежав від роду занять: Велика Арнаутська була населена дужими матросами, а Мала – піхотою і кавалерією), на Польській – поляки. Ці назви були зафіксовані у дореволюційних виданнях адресних календарів і довідників Одеси, але ще за часів царської Росії зазначені вулиці неодноразово перейменовували.

Радянська влада взяла на озброєння такий досвід. Потрібно було проводити свою політику, зокрема, й шляхом щоденного впливу на свідомість громадян через появу перед очима громадян покажчиків із назвами на будинках та озвучування назв вулиць. Грецька стала називатися К. Лібкнехта, Болгарська – Будьоного, Велика Арнаутська – Чкалова, Польська – Гарібальді.

Варто зазначити, що корінні жителі Одеси продовжували називати їх колишніми іменами, топонімічна картина міста в їхній свідомості не змінювалася, а соціокультурні пріоритети були сталими. У 90-х роках було повернено початкові номінації, але практика радянських перейменувань і досі є дієвою. Наприклад, у 2010 році частину вулиці Польської в Одесі знову перейменовували, на цей раз вже на честь Леха Качинського. Лех Качинський був гідним представником свого народу, вартим того, щоб на його честь назвали вулицю, але це могла бути нова вулиця, тому що соціокультурне значення топонімів «Польська» та «Лех Качинського» різне. Національна своєрідність, відтворена у першій назві, була замінена особовою. Щоб уникнути подібних розбіжностей, практика перейменувань повинна орієнтуватися на досвід європейських країн. Зокрема, становить інтерес норвезький досвід колективного обговорення, описаний Б. Геллендом, спрямований на врахування національної ментальності, уникнення конфліктогенних ризиків і створення позитивних конотацій у свідомості громадян [15, с. 100].

Деяко інші топонімічні спостереження зустрічаємо на регіональному рівні. У межах регіонів викликають інтерес не тільки топоніми з територіальною ознакою регіону як Буковина, Галичина, Волинь, Полісся, Прикарпаття та з особовим ідентифікаційним ототожненням із регіонами (причорноморський, одесит), але й територіальні ознаки політичних еліт. Утворені від топонімів, які називають міста,

у публіцистичному дискурсі такі номінації набувають негативних конотацій. Так, найменування «донецькі» репрезентується через «правління донецьких», «режим донецьких», «донецькі при владі»; а найменування «вінницькі» – через «домінування вінницьких», «вінницький клан», «партія вінничан» [11, с. 66, 75].

Виникши спочатку в якості знаків-орієнтирів, у сучасному світі топоніми вже сприймаються не тільки у ролі фіксаторів відображення просторової реальності у свідомості людини, а й у «створенні нового зв'язку, своєрідної кореляції між «Я» і «дійсністю», між сферою «суб'єктивного» і «об'єктивного» [4, с. 145]. Це дає підстави розглядати топоніми як «особливий шар у ландшафті, який відображає зв'язок між фізичним простором і сприйняттям людини, розумінням та інтерпретацією цього простору» [18, с. 33], що дозволяє говорити про топонімічну картину світу як складне системне утворення, яке містить концептуально значиму інформацію.

Пропущені через індивідуальну / колективну свідомість, під впливом геополітичних інтересів топоніми можуть набувати протилежних, навіть конфліктогенних векторів інтерпретації. Найбільш виразно така полярність простежується при репрезентації національно значимих топонімічних концептів, зокрема концепту *Україна* у російському та українському суспільстві.

Російська політична традиція поширювала і поширює стереотипне розуміння походження назви *Україна*, яке полягає в тому, що «назва *Україна* співвідносилася з російським словом *окраина*» [9, с. 152]. Будь-які інші виміри назви для неї є неприпустимими. «Таке тлумачення, – на думку О. Мороз, – виводилося з неправильного розуміння давніх текстів (одна з найдавніших фіксацій назви – Іпатіївський літопис від 1187 року), на користь меншовартісності українців, тобто *Україна* – це нецентральна земля, а околиця більшого територіального утворення – Росії» [9, с. 152]. У названому літописі *Україна* згадується саме під назвою *Україна* як окрема земля у 1187, 1189, 1213, 1268, 1280 і 1282 роках.

Інші літописи також містять значущу інформацію. Наприклад, розгляд Густинського літопису, який охоплює події X – XVI століть, дав підстави П. Кононенкові розмежувати «історію Київської Русі та московського князівства» й дійти висновку, що «Київська Русь і *Україна* – це часові назви одного етнодержавного організму» [5, с. 148].

Грунтовна концепція щодо інформативності топоніму *Україна* була представлена у 1921 році в праці С. Шелухіна «Назва *України* у стародавніх географів (з картами)», де він стверджував, що «слово *Україна* місцевого простонародного походження і своєю появою пов'язане з територією»² [13, с. 3]. До такого висновку він дійшов на підставі

² Тут і далі при цитуванні збережено орфографію автора.

виявлення більш ніж 50 назв *Україна* в різних варіаціях на стародавніх географічних картах різних країн, починаючи з XVI і до середини XIX століття (1508–1831), та лінгвокультурного аналізу цієї назви, в основу якого було покладено розуміння, що українські слова слід пояснювати не через російські чи польські, а через власне українські, шукати в них прадавні значення.

Аналіз власних назв через власну мову, очевидно, має більший сенс, ніж аналіз власних назв через інші мови: він позбавлений когнітивного викривлення. Проаналізувавши таким чином топонім *Україна*, С. Шелухін дійшов висновку, що «московське слово «україна» виводять звичайно від «у края» (чого). Земля, яка лежить «у края» якоїсь території – це російською мовою перекладається як «україна» тієї території. Але українською така земля зветься «окраїною», а не «україною».

Українською мовою не можна сказати «у края» чогось, а треба сказати «скраю», «о край», «о краї» чогось. Вже через се одно не можна виводити українського слова «україна» від «у края» (порівняймо: окраєць, крайка, крайок). Українською «окраїна» і «україна» – це цілком різні поняття і походять вони від різних слів зовсім не одного, а різного змісту. Вони походять від слів «окраяти» і «украяти».

Слово «украяти» значить «відрізати від цілого шмат», який стає після сього окремим, самостійним предметом зі своїми краями, межами, кінцями, зі своїми окраїнами. Слово «україна» – це спеціальне поняття про шматок землі, який одрізано (вкраяно, украяно) з цілого і який після цього сам стає окремим цілим і має самостійне значіння, сам уявляє собою світ («Великий світ Україна, та нігде прожити...»), окрему землю, територію, зі своїми межами, окраїнами, границями. Це поняття належить тільки до землі» [13, с. 7–8]. Отже, дослідження С. Шелухіна репрезентує Україну як «окрему землю з окремою народністю, а не «окраїну» іншої землі з народністю тої землі» [13, с. 12].

Представлені концепції здебільшого або ігноруються, або активно критикуються російською політичною риторикою, тому що не відповідають концепції формування світоглядних уявлень, спрямованої на утвердження ціннісного смислу щодо України як окраїни Росії та перешкоджають виробленню нових геополітичних стратегій.

Висновки. Зазначимо, що топоніміка є складним системним утворенням, яке містить ціннісно значиму для суспільства інформацію. Ця стаття – спроба осмислення когнітивної інформативності та концептуальної пріоритетності навантаження топонімів різних рівнів, їхнього сприйняття індивідуальною / колективною свідомістю; виявлення проблемних питань, актуальних для сучасності, серед яких функціональна конструктивність топонімів, їх ідеологічна заангажованість, розбіжності соціокультурного змісту, відсутність унормованих критеріїв і методик найменування чи перейменування.

Сподіваємося, що наукова спільнота долучиться до обговорення запропонованих питань на користь коректної адекватної номінації і репрезентації соціокультурного простору.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Голев Н.Д. Единство онтологического и ментального бытия топонимической системы (к проблеме когнитивной топонимики). *Вопросы ономастики*. 2008. № 5. С. 5–17.
2. Голомидова М.В. Топонимическая политика в сфере номинации внутригородских объектов: теоретические и прикладные проблемы. *Вопросы ономастики*. 2018. Т. 15. № 3. С. 36–61.
3. Иссерс О.С. Политическая топонимика 2012: знаки текущего момента. *Вестник Омского университета*. 2014. № 1(71). С. 91–94.
4. Кассирер Э. Философия символических форм: Язык. Т. 1 Москва; СПб. : Университетская книга, 2002. 272 с.
5. Кононенко П.П. «Свою Україну любить...». Київ : Твім інтер, 1996. 224 с.
6. Корнева В.В. Топонимические исследования в новой научной парадигме. *Вестник Воронежского государственного университета*. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация. 2016. № 1. С. 150–154.
7. Купина Н.А. Тоталитарный язык: словарь и речевые реакции. Екатеринбург; Пермь : Изд-во Урал. ун-та, 1995. 144 с.
8. Лучик В.В. Відновлення історичних топонімів як чинник українського державотворення. *Магістеріум*. Київ, 2011. С. 49–53.
9. Мороз О.А. Концепт Україна як компонент мовної картини світу українця. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Філологія. 2010. Вип. 4. С. 150–157.
10. Мороз О.А. Топоніми в українській мові: когнітивний, прагматичний, конотативний аспекти. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Філологія. 2011. Вип. 5. С. 45–51.
11. Регіональні політичні еліти в Україні: аналіз літератури з проблеми та характеристика емпіричної бази для вивчення феномену (кінець 1991–2018 рр.). / За ред. М.С. Кармазіної. Київ : ІПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2019. 264 с.
12. Хайдеггер М. *Время и бытие: Статьи и выступления*. Пер. с нем. М. Хайдеггера. Москва : Республика, 1993. 447 с.
13. Шелухин С. Назва України у стародавніх географів (з картами). Відень : Вид. тов. «Франко Син і Спілка», 1921. 30 с.
14. Azaryahu M. German reunification and the politics of street names: the case of East Berlin. *Political Geography*. 1997. V. 16. № 6. P. 479–493.
15. Helleland B. Place names and identities. *Oslo Studies in Language*. 2012. V. 4. № 2. P. 95–116.
16. Rose-Redwood R., Alderman D. Critical interventions in political toponymy. *ACME: An International Journal for Critical Geographies*. 2011. V. 10. № 1. P. 1–6.
17. Saporov A. The alteration of place names and construction of national identity in Soviet Armenia. *Cahiers du monde russe. Russie-Empire Russe-Union soviétique et États indépendants*. 2003. V. 44. № 44/1. P. 179–198.

18. Seidl N.P. Significance of toponyms, with emphasis on field names, for studying cultural landscape. *Acta geographica Slovenica*. 2008. V. 48. № 1. P. 33–56.

REFERENCES:

1. Golev N.D. (2008). Yedinstvo ontologicheskogo i mental'nogo bytiya toponimicheskoy sistemy (k problematike kognitivnoy toponimiki). *Voprosy onomastiki*, № 5. S. 5–17 [in Russian].
2. Golomidova M.V. (2018). Toponimicheskaya politika v sfere nominatsii vnutrigorodskikh ob'yektov: teoreticheskiye i prikladnyye problemy. T. 15. № 3. S. 36–61 [in Russian].
3. Issers O.S. (2014). Politicheskaya toponimika 2012: znaki tekushchego momenta. *Vestnik Omskogo universiteta*. № 1(71). S. 91–94 [in Russian].
4. Kassirer E. (2002). *Filosofiya simvolicheskikh form*: YAzyk. T. 1. Moskva; SPb. : Universitetskaya kniga, 272 s. [in Russian].
5. Kononenko P.P. (1996). "Svoyu Ukrayinu lyubit'...". Kiev : Tvim inter, 1996. 224 s. [in Ukrainian].
6. Korneva V. V. (2016). Toponimicheskiye issledovaniya v novoy nauchnoy paradigme. *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universiteta*. Seriya: Lingvistika i mezhkul'turnaya kommunikatsiya. № 1. S. 150–154 [in Russian].
7. Kupina N.A. (1995). Totalitarnyy yazyk: slovar' i rechevye reaktsii. Yekaterinburg; Perm' : Izd-vo Ural. un-ta, 144 s. [in Russian].
8. Luchyk V.V. (2011). Vidnovlennia istorichnykh toponimiv yak chynnyk ukrayins'koho derzhavotvorennia. *Mahisterium*. Kiev, S. 49–53 [in Ukrainian].
9. Moroz O.A. (2010). Kontsept Ukrayina yak komponent movnoyi kartyny svitu ukrayintsia. *Visnyk*

Mariupol's'koho derzhavnoho universytetu. Seriya: Filolohiia. Vyp. 4. S. 150–157 [in Ukrainian].

10. Moroz O.A. (2011). Toponimy v ukrayins'kii movi: kohnityvnyy, prahmatychnyy, konotatyvnyy aspekty. *Visnyk Mariupol's'koho derzhavnoho universytetu*. Seriya : Filolohiia. Vyp. 5. S. 45–51 [in Ukrainian].
11. Rehional'ni politychni elity v Ukrayini: analiz literatury z problemy ta kharakterystyka empyrychnoyi bazy dlya vyvchennia fenomenu (kinets' 1991–2018 rr.). / Za red. M.S. Karmazinoyi. (2019). Kiev : IPIEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrayiny. 264 s. [in Ukrainian].
12. Khaydegger M. (1993). Vremya i bytiye: Stat'i i vystupleniia: Per. s nem. M. Khaydeggera. Moskva : Respublika. 447 s. [in Russian].
13. Shelukhyn S. (1921). Nazva Ukrayiny u starodavnikh heohrafiiv (z kartamy). Viden' : Vyd. Tov. "Franko Syn i Spilka". 30 s. [in Ukrainian].
14. Azaryahu M. German reunification and the politics of street names: the case of East Berlin. *Political geography*. 1997. V. 16. № 6. P. 479–493 [in English].
15. Helleland B. (2012). Place names and identities. *Oslo Studies in Language*. V. 4. № 2. P. 95–116 [in English].
16. Rose-Redwood R., Alderman D. (2011). Critical interventions in political toponymy. *ACME: An International Journal for Critical Geographies*. V. 10. № 1. P. 1–6 [in English].
17. Saparov A. (2003). The alteration of place names and construction of national identity in Soviet Armenia. *Cahiers du monde russe. Russie-Empire Russe-Union soviétique et États indépendants*. V. 44. № 44/1. P. 179–198 [in English].
18. Seidl N.P. (2008). Significance of toponyms, with emphasis on field names, for studying cultural landscape. *Acta geographica Slovenica*. V. 48. № 1. P. 33–56 [in English].

Toponyms: sociocultural and political parameters

Varynsky Vladislav Alekseevich

PhD in Political Science,
Senior Lecturer at the Department
of Socio-Economic Disciplines
Odessa State University of Internal Affairs
Sabansky lane, 4, Odessa, Ukraine

The article explores the conceptual priorities of nominative processes in toponymy in the format of a holistic political and linguacultural identity. toponymical is presented in the form of a complex system containing conceptually relevant information. The questions of the ideological and cultural load of toponyms are analyzed. The issue of renaming was considered. Renaming is seen as an effective way of demonstrating the political transformation of society. Linguacultural analysis of the name of Ukraine was carried out by the method of interpretation of proper names through their own language. A cognitive shift in emphasis relative to the name of Ukraine in the Russian discourse is shown.

It is determined that stereotypes, traditions, mentality are reflected in the names, which, in turn, indicate the axiological orientations of society. This fact implies a multi-vector potential of the characteristics of the onomastic space: from geographical, ethnographic, historical, linguistic to socio-cultural and political, which leads to a comprehensive interdisciplinary study, taking into account the achievements of different areas.

Analysis from the standpoint of integrity opens up new opportunities for cognitive exploration of the national picture of the world represented in the toponymical system. The current tasks of such exploration are outlined in the format of the study of toponymical material in the mental paradigm, which shows which semantic loads of homonyms are valuable for society as a whole, and which – for the population of individual regions or cities.

Each social transformation prompted the construction of a fundamentally different toponymic space, the authorities emphasized the necessity of renaming processes. But the processes of nominations themselves were disordered, in many cases the cultural or historical conditionality of names was not taken into account, and toponymic commissions in the choice of names from time to time focused on socio-cultural dimensions, then on political ones. The analysis shows that this choice was unsystematic, without taking into account the spiritual needs of society. Today, the problem of criteria and priorities of nomination in toponymy remains open. The author notes the openness of the problem of criteria and priorities of an adequate nomination in toponymy and invites to its discussion.

Key words: toponyms, renaming, sociocultural parameters, political symbols, conceptual information.